

Nina Mance

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Cara Hadrijana 10, HR-31000 Osijek
nina.mance@gmail.com

Tena Babić Sesar

Filozofski fakultet Osijek
Lorenza Jäger 9, HR-31000 Osijek
tbabic@ffos.hr

SLAVONSKI DIJALEKT U TEORIJI I PRAKSI DANAS*

U radu se problematizira status slavonskoga dijalekta na početku 21. st. u razdoblju od 2000. do 2015. g., u teoriji i praksi. Teorijom je obuhvaćena bibliografija radova kojima je tema slavonski dijalekt, a praksom aktivnosti kojima se poučava o tome dijalektu i kojima se on promiče. Pri oblikovanju stava o slavonskome dijalektu, vodeći brigu o onome što će ostati mlađim naraštajima, valja imati na umu raznolikost hrvatskih regionalnih i mjesnih govora te znanstvenom gledištu pridružiti i sociolingvističko, kulturološko, a onda i identitetsko – jedino se tako zavičajni jezik može smatrati sastavnim dijelom nacionalnoga i regionalnoga identiteta. Poseban dio rada čini popis bibliografskih jedinica za razdoblje od 2000. do 2015. koji može biti polazištem za cjelovitu bibliografiju radova o slavonskome dijalektu.

1. Uvod

Govori slavonskoga dijalekta štokavskoga narječja mijenjaju se, izumiru i potrebno ih je zapisati. Navedena činjenica u svim daljnjim proučavanjima govora slavonskoga dijalekta ostaje nepromjenjivom: organskim idiomom unutar zajednice više ne govore mlađi ljudi – govore novoštokavskim jer se on širi iz većih gradskih središta, a ne treba zanemariti ni utjecaj standardnoga jezika. Stoga su mnogi organski idiomi u nepovoljnome sociolingvističkom položaju. Tomu valja pridodati i sljedeće – štokavština se, a onda i

* Rad je prilog s međunarodnoga znanstvenog skupa CLARC (Rijeka, 3. – 5. lipnja 2016.)

slavonski dijalekt, izjednačuje sa standardnim jezikom. Neosporivo je da su i ti govori dijelom hrvatskoga identiteta, stoga se problematika statusa slavonskoga dijalekta danas u ovome radu, u skladu s načelima jezične politike i jezične perspektive, proučava s dvaju polazišta. Promatra se koliko se o slavonskome dijalektu piše u znanstvenim i popularno-znanstvenim radovima, a potom se analizira status slavonskoga dijalekta u nastavi, i to u cjelovitoj odgojno-obrazovnoj okomici.

2. Slavonski dijalekt

Kako bismo govorili o odnosu prema slavonskome dijalektu i njegovoj zastupljenosti u znanstvenim, popularno-znanstvenim radovima te u odgojno-obrazovnoj okomici, valja prvo kratko reći što slavonski dijalekt jest. Slavonski je dijalekt naziv za hrvatske staroštokavske govore smještene u slavonskoj Posavini, slavonskoj Podravini, srednjem istočnom dijelu Slavonije, u hrvatskom dijelu Baranje te u nekim mjestima izvan granica Republike Hrvatske (neka mjesta u sjeveroistočnoj Bosni, u zapadnobačkom Podunavlju u Srbiji te nekoliko mjesta uz Dravu u Mađarskoj). Bitno je napomenuti da slavonskim dijalektom govore isključivo Hrvati.

S obzirom na to da se slavonskim dijalektom ne govori samo u Slavoniji, nego i u Baranji te izvan granica Republike Hrvatske, naziv toga dijalekta ne pokriva sva područja, no nijedan naziv ne može pokriti sva značenja. Ne govori cijela Slavonija slavonskim dijalektom. Slavonski je dijalekt rasprostranjen u južnom i sjevernom dijelu Slavonije, u središnjem istočnom dijelu oko Našica, Đakova, Vinkovaca i u središnjem zapadnom dijelu oko Požege. Slavonskom dijalektu možemo pribrojiti i govore Hrvata iz Iloka, Bapske, Tovarnika i drugih mjesta koja su se u novije doba držala za dio šumadijsko-vojvođanskih govora te govor mjesta Ilača. U narodu se za govore slavonskoga dijalekta upotrebljava naziv *šokački govori*.

3. Slavonski dijalekt u radovima

Slavonski je dijalekt predmetom znanstvenoga proučavanja još od početaka hrvatske dijalektologije. Ivšićeva studija (1913) i danas je polazištem u proučavanju slavonskoga dijalekta, kao i radovi J. Hamma (1949) i S. Sekereša (1974) te B. Finke i A. Šojata (1973, 1975), stoga se učinilo vrijednim zapisati radove koji se bave tom tematikom.¹ Iako postoji mnogo radova nastalih u drugoj

¹ Nisu uvršteni etnološki radovi iako bi se u njima, posebno u zapisima iz usmene književnosti, dalo saznati podosta o slavonskome dijalektu.

polovici 20. st. koji proučavaju slavonski dijalekt, u radu će se popisati samo oni² nastali od 2000. do 2015. godine kako bi se pokazalo najsvremenije stanje istraživanja slavanskoga dijalekta. Radovi se mogu podijeliti u dvije skupine: 1) oni kojima su autori znanstvenici (dijalektolozi i znanstvenici drugih znanstvenih disciplina) i 2) radovi i prinosi amatera.

Uvidom u znanstvene radove o slavonskom dijalektu nastale u istraživanome razdoblju uočava se kako je u najvećoj mjeri zastupljen posavski poddijalekt, potom podravski, a najmanje je istraživanja baranjskih govora te govora požeškoga kraja, što dokazuju sljedeći podatci.

T. Babić Sesar pisala je o frazemima u govoru B. Grede (2012), o govoru Beravaca (2013) i sintaksi slavanskoga dijalekta (2014), a u suautorstvu je opisala govor B. Grede (2011).

E. Berbić Kolar pisala je o sičanskom govoru (2011, 2012, 2014), govoru Brodskoga Stupnika (2010), govoru Bošnjaka kraj Županje (2013), govoru Starih Perkovaca (2008), čajkovačkom govoru (2009), opisala je nazivlje slavonske narodne medicine u kontekstu slavanskoga dijalekta (2015), a slavonskim se dijalektom bavila i u svojem doktorskom radu *Govori slavanskoga dijalekta brodskoga kraja* (2009).

S. Ćurak pisala je o govoru Vrbanje (2007), Drenovaca (2008), Šaptinovaca (2013), bavila se također slavonskim dijalektom u slavonskim medijima (2011), a slavonskom je dijalektu posvetila i doktorski rad naslovljen *Današnji govori u okolici Našica* (2012).

L. Farkaš u suautorstvu je pisala o govoru B. Grede (2011) i Brođanaca (2008) te je opisala slavonski dijalekt u pisaca 18. st. (2004) i prikazala metodologiju Klaićeva proučavanja bizovačkoga govora te usporedbu s podravskim govorima slavanskoga dijalekta, točnije šaptinovačkoga govora (2015). Pisala je i o tome zašto Relkovićeva slavonska gramatika nije slavonska (2009).

Ž. Jozić pisao je o istraživanju dijalekatske sintakse (2004) i o osobitostima današnje posavske akcentuacije (2004) te refleksu glasa *ě* u današnjem govoru Gradišta (2009) i o rezultatima svojega desetogodišnjeg iskustva rada na dijalektološkim terenskim istraživanjima (2007). I u doktorskom se radu, naslovljenom *Morfološko-naglasna poredbena analiza ikavskojekavskih štokavskih govora oko Županje i Orašja* (2005), bavio slavonskim dijalektom.

² Većina radova o slavonskome dijalektu može se naći zajedno na jednome mjestu, a to je zbornik *Šokačka rič* sa znanstvenoga skupa Slavonski dijalekt koji okuplja i znanstvenike i amaterne te je od izuzetne važnosti za hrvatsku dijalektologiju. Godine 2003. prvi su se put sastali znanstvenici i zaljubljenici u slavonski dijalekt na skupu koji je posvećen govorima slavanskoga dijalekta i otada se skup održava svake godine. Do tada slavonski prostor nije imao sličan skup koji bi se bavio narodnim govorom.

Lj. Kolenić opisala je govore Andrijaševaca (2004), Starih Perkovaca (2008), Drenovaca (2008), Vrbanje (2007), Bošnjaka (2013), Siča (2011) i Retkovaca (2005), a opisala je i šokačke i bunjevačke govore (2010) te je dala nacrt za opis govora Magić Male (2010). U suautorstvu je također opisala hrvatski pasivni leksik i arhaizme u slavonskome dijalektu (2011). Opisala je u suradnji i tradicijski leksik Siča (2012). Govori isto tako o razlici između standardnoga jezika i hrvatskih štokavskih dijalekata te dokazuje kako nijedan štokavski dijalekt nije identičan standardnomu jeziku (2015). Također je opisala smještaj i osobine slavonskoga dijalekta (2007), usporedila taj dijalekt s ostalim hrvatskim dijalektima (2004), a bavila se i ocjenom Sekereševa terenskoga rada i opisa baranjskih govora (2007) te je pisala o dijalektološkome radu J. Hamma (2007), a ukazala je i na važnost očuvanja šokačke riči (2006).

M. Lukić opisala je govor Mrzovića (2004). Posebno se bavi, često u suradnji s V. Blažević Krezić, proučavanjem slavonskoga dijalekta u književnosti (2012, 2013), a u suautorstvu su istražile i slavonski dijalekt u *Rječniku hrvatsko-talijanskom* (1901) D. A. Parčića (2014).

N. Mance opisala je govor Črnkovaca (2010), Marijanaca (2013) i Zelčina (2014) te tradicijski leksik Brođanaca (2012) i frazeologiju u Valpovštini (2015). U suradnji je proučila slavonski dijalekt u dramama druge polovice 20. st. (2009) i opisala hrvatski pasivni leksik i arhaizme u slavonskom dijalektu (2011). Slavonskom je dijalektu posvetila i doktorski rad *Suvremeni podravski govori slavonskoga dijalekta* (2014).

B. Petrović pisala je o govorima slavonskoga dijalekta u vinkovačkome kraju (2002), njihovim leksičkim osobitostima (2004), a proučila je i slavonski dijalekt u udžbenicima hrvatskoga jezika i književnosti (2008). Opisala je i leksik slavonskoga dijalekta u recepciji zagrebačkih studenata kroatistike (2011) te istražila status slavonskoga dijalekta u udžbenicima hrvatskoga jezika i književnosti (2007).

M. Samardžija prikazao je bilješke S. Ivšića o govoru sela Vođinci (2008).

J. Užarević istražio je posavski akut u sklonidbi imenica (2011) i u glagolskome sustavu na primjeru gundinačkoga govora (2013) te prikazao povijest istraživanja neoakuta od Ivšića do Kašića (2014).

S. Vulić prikazala je stanje u današnjem govoru šokačkih Hrvata u rumunjskom Rekašu (2009), opisala je šokački idiom Sonte u tekstovima R. Silađev (2008), proučila je i hrvatsku štokavsku dijalekatnu književnost (2006), štokavske govore Hrvata u mađarskom dijelu Podravine (2003) te slavonski dijalekt u zapisima B. Vujkova (2007), a opisala je i moguće načine učenja hrvatskih organskih idioma u nastavi hrvatskoga jezika (2015).

M. Znika napisala je rad o leksiku govora Donje Podravine u Ivšićevu opisu i danas (1996), o štokavštini donje Podravine danas (2007), o Klaićevoj podjeli donjopodravskih govora (2014) te je pisala o životu i djelovanju S. Seke-reša (2008), a usporedila je i Benešićev i Sekerešev opis govora iločkih Hrvata (2006). Svoj prinos proučavanjima slavonskoga dijalekta dala je također opisujući život i narodne običaje upravo služeći se organskim idiomom. Tako je opisala *prošencije* i *kirvaje* u Podravskim Podgajcima (2008), svatove (2009), Dravu, ribe i ribolov (2010), *klanje* (2011), zimske radosti (2012), *luštrenje* kukuruza (2013), konje (2014) i domaće životinje (2015). Opisala je isto tako obiteljske nadimke i mikrotoponime u Podravskim Podgajcima (2004), čime je dala prinos i dijalekatnoj leksikologiji.

K. Kobaš opisao je govor Štitara (2010), M. Mujić i M. Radić opisale su govor Prkovaca (2010), D. Petriševac i M. Slivečko pisali su o govoru Beničanaca (2010), M. Balažev opisala je bereški govor (2011).³

Opisom govora požeškoga kraja bavili su se M. Lončarić (2001), A. Nemet-Kosijer (2009) i K. Aladrović-Slovaček (2011).

T. Bockovac posebno se bavila govorom Semartina, u kojem su do 1978. živjeli šokački Hrvati, opisavši govor žena (2010) i objasnivši nazive tradicionalnih jela u Semartinu (2012) te istraživši antroponime (2011). Bockovac je nadalje dala prilog i leksikološkim temama te je opisala tradicijski leksik rukopisnih molitva (2013) i tradicijski leksik blagdana u Semartinu (2014).

N. Benić opisala je govor mjesta Davor (2009).

Ž. Gorjanac opisao je neke osobitosti santovačkoga šokačkog govora (2015).

I drugi su autori, s različitih gledišta, pisali o slavonskome dijalektu: A. Frančić (2011, 2012, 2013), M. Glušac (2009), S. Ham (2009), J. Juzbašić (2008), B. Baraban (2012), A. Bilić (2004, 2009, 2012), Ž. Predojević (2013, 2014), V. Rezo (2008), J. Sablijić (2004), V. Jurković (2010), M. Pilj Tomić (2009).

Drugi se problem, kada se govori o znanstvenim radovima kojima je slavonski dijalekt u središtu, odnosi na rezultate terenskih istraživanja toga dijalekta jer se u njima najviše bavi fonologijom, morfoloijom i leksikom, a u većini je dijalektoloških opisa sintaktička razina najmanje zastupljena, pri čemu cjelovitih radova o sintaksi slavonskoga dijalekta nema. Dijalektološki se radovi, prema Babić Sesar (2014), mogu klasificirati na one koji uglavnom nemaju dio o sintaksi (npr. Kolenić i Ćurak 2007, Kolenić i Ćurak 2008, Kolenić i Ber-

³ Riječ je o seminarskim radovima napisanim na Filozofskom fakultetu Osijek unutar nastave iz kolegija Hrvatska dijalektologija ili Slavonski dijalekt te objavljenima u studentskome jezikoslovnom časopisu *Hrvatistika*. Broj neobjavljenih seminarskih radova kojima je tema slavonski dijalekt mnogo je veći od toga popisa.

bić Kolar 2008, Kobaš 2010, Mujić i Radić 2010), one koji imaju nekoliko natuknica o posebnostima sintakse⁴ (Berbić Kolar, i Kolenić 2011, Berbić Kolar, Franić i Javor 2010, Farkaš i Babić 2011, Nemet-Kosijer 2009) te radove čiji je sintaktički opis detaljno razrađen.

Kada je riječ o proučavanju fonologije, neizostavni su radovi Ž. Jozića o fonološkome sustavu govora Svilaja (2000), o najstarijem naglasnome tipu posavskoga govora danas (2004) te o morfološko-naglasnim razlikama posavskih govora u Slavoniji i Bosni (2008). Jozić je fonologiji slavonskoga dijalekta posvetio i magistarski rad u kojem govori o fonologiji govora brodskoga Posavlja (2001), kao i već spomenut doktorski rad o morfološko-naglasnoj poredbenoj analizi ikavskojekavskih štokavskih govora oko Županje i Orašja (2005). Akcentuacijom slavonskoga dijalekta bavi se i Kapović, a od njegovih radova valja izdvojiti onaj o naglasku imeničkih *i*-osnova u Orubici (2010), o naglasku *e*-glagola u zapadnoj Posavini (2009) te o naglasku u staroštokavskom slavonskom dijalektu (2008). O prozodiji beravačkoga govora pisala je M. Peraić (2005).

Što se tiče leksikografskih radova u novijoj hrvatskoj dijalektologiji, valja spomenuti monografiju Lj. Kolenić i E. Berbić Kolar *Sičanske riči* (2014), a vrijedan prinos leksikografiji slavonskoga dijalekta čine i rječnik *Divanimo po slavonski* (2003) i *Rječnik govora slavonskih, baranjskih i srijemskih* (2015) M. Jakšića.

Leksikografsko-etnološkim prinosima iz donje Podravine hrvatsku je dijalektologiju obogatila M. Znika u knjizi *Podgajački zvon* (2010) u kojoj se u obliku kratkih priča donose podatci o starim nazivima poslova, alata i običaja u Podravskim Podgajcima.

Među amaterske prinose valja ubrojiti i radove I. Žarkovića (2009), Đ. Galovića (2006), E. Siladi (2008, 2010), I. Babića (2003, 2010, 2015), M. Baboselca (2009), Z. Vidakovića (2010) i druge etnografske i etnološke prinose koji svojim zapisima čuvaju slavonski dijalekt.

4. Slavonski dijalekt u nastavi

Usporede li se (p)opisi aktivnosti u dokumentima prema kojima se oblikuje nastava hrvatskoga jezika u cjelovitoj odgojno-obrazovnoj okomici⁵ i njihovi pridruženi ciljevi s konkretnim ostvarajima, zaključuje se kako je djelatnosti

⁴ Uglavnom se radi o redu riječi, vrstama rečenica, sročnosti i nekim drugim posebnostima.

⁵ Prije svega tu se misli na HNOS, Nastavni plan i program za osnovnu školu, Prijedlog nacionalnog okvirnog kurikulumu i NOK.

kojima se njeguje zavičajnost, jezični identitet, pozitivan stav prema domaćoj riječi prilično malo, a nije neobično da ih uopće nema, odnosno one su usputne. U najvećoj mjeri intenzitet takvih aktivnosti ovisi o nastavniku: ako predavač zna koliko je svaki govor važan, to prenosi učenicima i ne ispravlja ih ako progovore mjesnim govorom, nego ukazuje na potrebu razlikovanja standardnoga i nestandardnoga izraza i prigoda u kojima se služimo svakim od njih.

U cilju osvjetljavanja aktivnosti kojima se uči o zavičajnom izražavanju ukratko (p)opisujemo aktivnosti kojima se promiču narodni govori na Sveučilištu u Osijeku, i to na Filozofskome fakultetu i Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti. Studenti kroatistike Filozofskoga fakulteta obvezno slušaju kolegij Hrvatska dijalektologija, a još mogu odabrati Slavonski dijalekt, Štokavsko narječje, Čakavsko narječje i Kajkavsko narječje. Na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti studentima se nudi izborni kolegij Zavičajni idiom. Studenti obaju fakulteta na vježbama i seminarskoj nastavi proučavaju mjesne govore s različitih gledišta. Također se organiziraju terenska istraživanja s ciljem proučavanja i opisivanja mjesnih govora nakon čega studenti predstavljaju rezultate na svim jezičnim razinama.

Poučavanju slavanskoga dijalekta pridonosi i *Ozvučena čitanka iz hrvatske dijalektologije* autorica M. Menac Mihalić i A. Celinić (2012) u kojoj je na temelju četrdeset izabranih mjesnih govora snimljenih u posljednjih dvadeset pet godina (1987. – 2012.) načinjena digitalizirana baza oglednih zvučnih zapisa hrvatskih mjesnih govora. Kao primjer slavanskoga dijalekta u *Čitanci* prikazani su govori ovih mjesta: Donja Vrba, Gundinci, Ivankovo, Nijemci i Podravski Podgajci.

I *Zvučni atlas hrvatskih govora* pridonosi približavanju zavičajnih govora. S područja slavanskoga dijalekta u taj su projekt (za sada) uključeni govori tek ovih mjesta: Brođanci, Matići, Osijek, Sikirevci, Vidovci i Vukovar.

5. Zaključak

Slavonski je dijalekt pred izumiranjem jer je onih koji njime govore sve manje, a i u njihovu se govoru osjete promjene. Unatoč tomu šokački govori ne prestaju biti dijelom hrvatskoga nacionalnog identiteta pa ih prema načelima jezičnoga planiranja i jezične perspektive treba bilježiti, proučavati i (o)čuvati. U radu se stoga pristupilo pregledu radova i aktivnosti kojima je tema slavonski dijalekt, a koji su nastali između 2000. i 2015. godine.

Iako se popis radova koji se bave slavonskim dijalektom čini velikim, činjenica kako je veliko područje slavanskoga dijalekta neistraženo i dalje stoji.

Unatoč prividnoj hiperprodukciji može se zaključiti kako u novijim istraživanjima prednost ima posavski poddijalekt slavonskoga dijalekta, potom podravski, a da su baranjski govori, uz požeški kraj, gotovo zanemareni. Drugi je problem taj što se najviše proučava fonologija, potom morfologija i leksikologija, a sintaksa je slavonskoga dijalekta usputna i nedovoljno istražena.

Koliko se god napredovalo u stavovima o onima koji govore zavičajnim govorom, još je uvijek osjetno kako postoji određeni negativni stereotip (Berbić Kolar 2012, 2015, Kapović 2006). Slavonski je dijalekt u tom slučaju u nezahtvalnu položaju stoga što mnogi štokavštinu još uvijek poistovjećuju sa standardnim hrvatskim jezikom te se okomita višejezičnost ne potiče.

Svaka razina odgojno-obrazovne okomice prema propisanim važećim dokumentima podrazumijeva i učenje o zavičajnosti, tako i o mjesnim govorima. I u tom je pogledu štokavština u nepovoljnu položaju jer se prednost daje stvaralaštvu na kajkavštini i čakavštini. Iznimka su visokoobrazovne ustanove, točnije studiji hrvatskoga jezika i književnosti te razredne nastave.

Znanstvenoj bi javnosti cjelovita bibliografija radova slavonskoga dijalekta dobro došla jer bi se na jednome mjestu pronašlo sve što je o slavonskom dijalektu zabilježeno, što bi pridonijelo daljnjim istraživanjima dijalekta. U tom je pogledu poseban dio teksta popis radova u prilogu koji može biti polazištem za cjelovitu bibliografiju radova o slavonskome dijalektu.

Literatura / Bibliografija radova o slavonskome dijalektu 2000. – 2015.

ALADROVIĆ-SLOVAČEK, KATARINA. 2012. Leksičko-gramatičke osobnosti govora Požeštine. *Radovi Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Požegi* 1. Požega. 77–94.

BABIĆ, ILIJA. 2003. *Šokačka burgijanja*. Privlačica. Vinkovci.

BABIĆ, ILIJA. 2010. *Do stana i natrag*. Udruga za očuvanje kulturne baštine „Šokadija”. Babina Greda.

BABIĆ SESAR, TENA. 2012. Frazeologija u govoru Babine Grede. *Tradicijski leksik: Šokačka rič 9, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 197–219.

BABIĆ SESAR, TENA. 2013. U Beravci izimača ima, neka dođe koga to zanima. Govor Beravaca. *Slavonski dijalektolozi: Šokačka rič 10, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 87–102.

- BABIĆ SESAR, TENA. 2014. Iz sintakse slavonskoga dijalekta: rečenice. *Slavonski dijalekt i leksikografija: Šokačka rič 11, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 261–284.
- BABOSELAC, MATA. 2009. *Anđeli se poigraše, sve perine poderaše: dječja usmena književnost Donje Bebrine i brodske doljanije: brojalice, izreke, vikalice, rugalice, pjesmice, uspavanke, molitvice*. Tiskara Pauk. Donja Bebrina, Ilača.
- BARABAN, BORKO. 2012. Dijalekatni oblici u sklonidbi muških dvosložnih imena u *Ilirskoj slovnici* Vjekoslava Babukića. *Tradicijski leksik: Šokačka rič 9, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 179–196.
- BENIĆ, NIKOLINA. 2009. *Davorski govor*. Život i škola 21. Osijek. 126–147.
- BERBIĆ KOLAR, EMINA. 2009. Čajkovački govor. *Šokačka rič 6: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 177–194.
- BERBIĆ KOLAR, EMINA. 2012. Položaj slavonskoga dijalekta u čitankama hrvatskoga jezika za niže razrede osnovne škole. *Peti hrvatski slavistički kongres: zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenog skupa održanoga u Rijeci 7.–10. rujna 2010. Knjiga 2*. Ur. Turk, Marija; Srdoč-Konestra, Ines. Filozofski fakultet Rijeka. Rijeka. 847–855.
- BERBIĆ KOLAR, EMINA. 2015. Zavičajni idiom u nastavi Hrvatskoga jezika. *Zbornik radova: Nestandardni hrvatski jezik prema standardnom hrvatskom jeziku*. Ur. Suvala, Anđa; Pandžić, Jasna. Agencija za odgoj i obrazovanje. Zagreb. 71–77.
- BERBIĆ KOLAR, EMINA; FRANIĆ, VIŠNJA; JAVOR, ANTUN. 2010. Govor Brodskog Stupnika. *Šokačka rič 7: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 63–73.
- BERBIĆ KOLAR, EMINA; KOLENIĆ, LJILJANA. 2011. Sičanski govor. *Šokačka rič 8: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 115–131.
- BERBIĆ KOLAR, EMINA; KOLENIĆ, LJILJANA. 2014. *Sičanske riči*. Sveučilište J. J. Strossmayera, Učiteljski fakultet u Osijeku. Osijek.

- BERBIĆ KOLAR, EMINA; MIHIĆ, IVANA; JAVOR, ANTUN. 2015. Nazivlje slavonske narodne medicine u kontekstu slavonskog dijalekta. *Slavonski dijalekt i hrvatski standardni jezik: Šokačka rič 12, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 95–112.
- BERBIĆ KOLAR, EMINA. 2009. *Govori slavonskog dijalekta broskog kraja*. Doktorski rad. Filozofski fakultet Osijek. Osijek. 315 str.
- BILIĆ, ANICA; KOLENIĆ, LJILJANA. 2004. Govor mjesta Andrijaševci. *Šokačka rič 1, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 5–50.
- BILIĆ, ANICA. 2009. Slavoničnost pjesništva Vanje Radauša. *Šokačka rič 6, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 345–372.
- BILIĆ, ANICA. 2012. Tradicijski leksik u Etnografskoj građi iz Retkovaca Ivana Filakovca. *Tradicijski leksik: Šokačka rič 9, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 69–112.
- BOCKOVAC, TIMEA. 2010. Govor žena u Semartinu. *Šokačka rič 7: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 75–84.
- BOCKOVAC, TIMEA. 2011. Antroponimi u Semartinu. *Šokačka rič 8: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 59–72.
- BOCKOVAC, TIMEA. 2012. Nazivi tradicionalnih jela u Semartinu. *Tradicijski leksik: Šokačka rič 9, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 57–68.
- BOCKOVAC, TIMEA. 2013. Tradicijski leksik rukopisnih molitva iz Semartina. *Slavonski dijalektolozi: Šokačka rič 10, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 147–163.

- BOCKOVAC, TIMEA. 2014. Tradicijski leksik blagdana u Semartinu. *Slavonski dijalekt i leksikografija: Šokačka rič 11, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 231–244.
- ĆURAK, SILVIJA. 2007. Govor Vrbanje. *Šokačka rič 4: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 81–97.
- ĆURAK, SILVIJA. 2013. Šaptonovačko narječje danas. *Slavonski dijalektolozi: Šokačka rič 10, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 119–136.
- ĆURAK, SILVIJA. 2011. Slavonski dijalekt u slavonskim medijima. *Šokačka rič 8: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 335–350.
- ĆURAK, SILVIJA. 2012. *Današnji govori u okolici Našica*. Doktorski rad. Filozofski fakultet Osijek. Osijek. 174 str.
- FARKAŠ, LORETANA; BABIĆ, TENA. 2011. Govor Babine Grede. *Šokačka rič 8: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 133–154.
- FARKAŠ, LORETANA. 2004. Slavonski dijalekt u pisaca 18. stoljeća. *Šokačka rič 1: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 87–99.
- FARKAŠ, LORETANA; PILJ, MARINA. 2007. Slavonski dijalekt u nastavi hrvatske dijalektologije. *Šokačka rič 4: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 37–51.
- FARKAŠ, LORETANA; PILJ, MARINA. 2008. Govor Brođanaca. *Šokačka rič 5: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 113–125.
- FARKAŠ, LORETANA; ĆURAK, SILVIJA. 2015. Klaićevo „Bizovačko narječje” i današnji posavski govori slavnskoga dijalekta. *Lingua Montenegrina VIII/1*, 15. 87–96.

- FINKA, BOŽIDAR; ŠOJAT, ANTUN. 1975. Hrvatski ekavski govori jugozapadno od Vinkovaca: I. dio. *Radovi Centra za znanstveni rad Vinkovci* 5. 5–131.
- FINKA, BOŽIDAR; ŠOJAT, ANTUN. 1973. O slavonskom dijalektu ekavskog izgovora u okolici Vinkovaca. *Rasprave Instituta za jezik* 2. 7–19.
- FRANČIĆ, ANĐELA; HUDEČEK, LANA. 2011. Pridjevi u Relkovićevu *Kućniku*. *Šokačka rič 8: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 237–251.
- GALOVIĆ, ĐUKA. 2006. *Cvelfer stari, šokački stihovi*. Matica hrvatska Osijek – Zajednica amaterskih kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Osijek – Vinkovci.
- GLUŠAC, MAJA. 2009. Slavonski dijalekt u dnevnim novinama. *Šokačka rič 6: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 397–432.
- FRANČIĆ, ANĐELA; PETROVIĆ, BERNARDINA. 2012. Imena blagdana u Relkovićevu *Kućniku*. *Tradicijski leksik: Šokačka rič 9, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 259–278.
- FRANČIĆ, ANĐELA; PEZELJ, TAMARA. 2013. Slavonija u imenima zagrebačkih ulica. *Hrvatski dijalektolozi: Šokačka rič 10, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 283–302.
- Hrvatski zvučni atlas. <http://hrvatski-zvucni-atlas.com/> (pristupljeno 14. srpnja 2016.)
- HAMM, JOSIP. 1949. Štokavština Donje Podravine. *Rad JAZU* 275. 5–70.
- HAM, SANDA. 2009. Pristup jeziku Josipa Kozarca. *Šokačka rič 6: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 231–289.
- IVŠIĆ, STJEPAN. 1913. Današnji posavski govor. *Rad JAZU* 197. 11–137.
- IVŠIĆ, STJEPAN. 1907. Šaptinovačko narječje. *Rad JAZU* 186. 113–162.
- JAKŠIĆ, MARTIN. 2003. *Divanimo po slavonski*. Pergamena. Zagreb.
- JAKŠIĆ, MARTIN. 2015. *Rječnik govora slavonskih, baranjskih i srijemskih*. Naklada Dominović. Zagreb.
- JOZIĆ, ŽELJKO. 2000. Fonološki sustav govora Svilaja. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 26. 73–82.

- JOZIĆ, ŽELJKO. 2001. *Fonologija govora brodskega Posavlja*. Magistarski rad. Filozofski fakultet Zagreb. Zagreb. 112 str.
- JOZIĆ, ŽELJKO. 2004. O istraživanju dijalekatske sintakse. *Hrvatski dijalektološki zbornik* 12. Zagreb. 97–102.
- JOZIĆ, ŽELJKO. 2004. Najstariji naglasni tip posavskoga govora danas. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 30. 73–83.
- JOZIĆ, ŽELJKO. 2006. Opće značajke slavnskoga (ne)primijenjene na filmu. *Šokačka rič 3: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 233–241.
- JOZIĆ, ŽELJKO. 2008. O morfološko-naglasnim razlikama posavskih govora u Slavoniji i Bosni. *Hrvatski dijalektološki zbornik* 14. 187–196.
- JOZIĆ, ŽELJKO. 2009. Refleks glasa ě u današnjem govoru Gradišta. *Šokačka rič 6: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 141–151.
- JOZIĆ, ŽELJKO. 2007. O metodologiji terenskog istraživanja. *Šokačka rič 4: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 155–162.
- JOZIĆ, ŽELJKO. 2005. *Morfološko-naglasna poredbena analiza ikavskoječkih štokavskih govora oko Županje i Orašja*. Doktorski rad. Filozofski fakultet Zagreb. Zagreb. 179 str.
- JURKOVIĆ, VLATKO. 2010. Pudarina u Baranji. *Šokačka rič 7: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 35–37.
- JUZBAŠIĆ, JANJA. 2008. Šokačka ekavica u neobjavljenim etnografskim zapisima Ivana Filakovca. *Šokačka rič 5: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 47–61.
- KAPOVIĆ, MATE. 2006. Dijalekti, standard i sociolingvistički aktivizam. *Jezik i mediji. Jedan jezik: više svjetova, zbornik HDPL-a 2005*. Ur. Granić, Jagoda. Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku. Zagreb – Split. 375–383.
- KAPOVIĆ, MATE. 2008. O naglasku u staroštokavskom slavonskom dijalektu. *Croatica et Slavica ladertina* 4. 115–147.
- KAPOVIĆ, MATE. 2009. O naglasku e-glagolâ u zapadnoj Posavini. *Croatica et Slavica ladertina* V. 107–121.

- KAPOVIĆ, MATE. 2010. Naglasak imeničkih i-osnova u Orubici. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 36 1. 23–31.
- KOBAŠ, KARLO. 2010. Govor Štitara. *Hrvatistika* 4. 195–204.
- KOLENIĆ, LJILJANA. 1997. Slavonski dijalekt. *Croatica* 45–46. 101–116.
- KOLENIĆ, LJILJANA. 2004. Slavonski dijalekt prema ostalim hrvatskim dijalektima. *Zagrebačka slavistička škola, Hrvatski seminar za strane slaviste: Zbornik Zagrebačke slavističke škole*. Ur. Botica, Stipe. Filozofski fakultet Zagreb. Zagreb. 175–185.
- KOLENIĆ, LJILJANA; BILIĆ, ANICA. 2005. Mjesni govor Retkovaca. *Šokačka rič 2: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 5–22.
- KOLENIĆ, LJILJANA; MANCE, NINA. 2009. Slavonski dijalekt u dramama druge polovice 20. stoljeća. *Šokačka rič 6: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 327–344.
- KOLENIĆ, LJILJANA. 2010. Nacrt za opis govora Magić Male. *Šokačka rič 7: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 39–48.
- KOLENIĆ, LJILJANA. 2011. Stjepan Sekereš o baranjskim govorima. *Život za dvije: Zbornik radova znanstvenog kolokvija Život i djelo jezikoslovca Stjepana Sekereša*. Ur. Taslidžić, Davor. Zavod za baranjsku povjesnicu. Beli Manastir. 40–55.
- KOLENIĆ, LJILJANA; MANCE, NINA. 2011. Hrvatski pasivni leksik i arhaizmi u slavonskom dijalektu. *Šokačka rič 8: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 155–170.
- KOLENIĆ, LJILJANA; BERBIĆ KOLAR, EMINA. 2008. Govor Starih Perkovaca. *Šokačka rič 5: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 83–92.
- KOLENIĆ, LJILJANA; ČURAK, SILVIJA. 2007. Govor Vrbanje. *Šokačka rič 4: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 81–96.

- KOLENIĆ, LJILJANA; ĆURAK, SILVIJA. 2008. Mjesni govor Drenovaca. *Šokačka rič 5: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 71–82.
- KOLENIĆ, LJILJANA; BERBIĆ KOLAR, EMINA; MATANOVIĆ, DAMIR. 2013. Bošnjачki govor. *Slavonski dijalektolozi: Šokačka rič 10, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 71–86.
- KOLENIĆ, LJILJANA. 2015. Hrvatski standard i hrvatski štokavski dijalekti. *Ne-standardni hrvatski jezik prema standardnom hrvatskom jeziku: Zbornik radova*. Ur. Suvala, Anđa; Pandžić, Jasna. Agencija za odgoj i obrazovanje. Zagreb. 17–32.
- KOLENIĆ, LJILJANA. 2007. Josip Hamm i slavonski dijalekt. *Josip Hamm i njegovo djelo: Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenoga skupa povodom 100. obljetnice rođenja Josipa Hamma*. Ur. Jembrih, Alojz. Hrvatski studiji Sveučilišta. Zagreb. 151–162.
- KOLENIĆ, LJILJANA. 2007. Stjepan Sekereš o baranjskim govorima. *Baranjsko slovo* 1. 21–30.
- KOLENIĆ, LJILJANA. 2007. Govori slavonskog dijalekta (šokački govori). *Šokadija i Šokci. Podrijetlo i naseljavanje*. Ur. Sekulić, Ante. Privlačica. Vinkovci. 185–195.
- KOLENIĆ, LJILJANA; BERBIĆ KOLAR, EMINA. 2012. Tradicijski sičanski leksik. *Tradicijski leksik: Šokačka rič 9, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 7–42.
- KOLENIĆ, LJILJANA; BERBIĆ KOLAR, EMINA. 2014. Sveze riječi u sičanskom govoru. *Slavonski dijalekt i leksikografija: Šokačka rič 11, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 7–20.
- LISAC, JOSIP. 2011. Što je slavonsko u slavonskom dijalektu? *Šokačka rič 8: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 75–82.
- LISAC, JOSIP. 2003. *Hrvatska dijalektologija 1.: Hrvatski dijalekti i govori štokavskog narječja i hrvatski govori torlačkog narječja*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb.

- LONČARIĆ, MIJO. 2001. Požeški govor. *Fra Luka Ibrišimović i njegovo doba: Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog u Požegi 3. i 4. prosinca 1998.* Ur. Potrebita, Filip. Naklada Slap. Jastrebarsko. 255–261.
- LUKIĆ, MILICA. 2004. O govoru Mrzovića. *Šokačka rič 1: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt.* Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 51–63.
- LUKIĆ, MILICA; BLAŽEVIĆ KREZIĆ, VERA. 2014. Tragovi slavonskog dijalekta u „Rječniku hrvatsko-talijanskom” (1901) Dragutina Antuna Parčića. *Slavonski dijalekt i leksikografija: Šokačka rič 11, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt.* Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 21–49.
- LUKIĆ, MILICA; BLAŽEVIĆ KREZIĆ, VERA. 2013. Novelistički ciklus Mare Švel Gamiršek – jezikom i stilom. *Slavonski dijalektolozi: Šokačka rič 10, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt.* Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 385–420.
- LUKIĆ, MILICA; BLAŽEVIĆ KREZIĆ, VERA. 2012. Frazemi u pripovijetkama Josipa Lovretića. *Tradicijski leksik: Šokačka rič 9, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt.* Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 295–338.
- MANCE, NINA. 2010. Govor mjesta Črnkovi. *Šokačka rič 7: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt.* Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 49–62.
- MANCE, NINA. 2012. Tradicijski leksik Brođanaca. *Tradicijski leksik: Šokačka rič 9, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt.* Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 43–56.
- MANCE, NINA. 2013. Govor Marijanaca. *Slavonski dijalektolozi: Šokačka rič 10, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt.* Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 103–119.
- MANCE, NINA. 2014. Govor Zelčina. *Slavonski dijalekt i leksikografija: Šokačka rič 11, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt.* Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 285–300.

- MANČE, NINA. 2014. *Suvremeni podravski govori slavonskog dijalekta*. Doktorski rad. Filozofski fakultet Osijek. Osijek. 169 str.
- MANČE, NINA. 2015. O frazeologiji u Valpovštini. *Hrvatski dijalekt i hrvatski standardni jezik: Šokačka rič 12, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 59–68.
- MENAC-MIHALIĆ, MIRA; CELINIĆ, ANITA. 2012. *Ozvučena čitanka iz hrvatske dijalektologije: sveučilišni udžbenik s nosačem zvuka*. Knjigra. Zagreb.
- PERAIĆ, MARTINA. 2005. O prozodiji beravačkog govora. *Filologija* 45. 97–106.
- MUJIĆ, MARIJA; RADIĆ, MARIJA. 2010. Govor Prkovaca. *Hrvatistika* 4. 205–214.
- Nacionalni okvirni kurikulum: za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje. 2010. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Zagreb.
- NEMET-KOSIJER, ANDRIJANA. 2009. *Govor požeškoga kraja*. Magistarski rad. Filozofski fakultet Osijek. Osijek. 90 str.
- PETRIŠEVAC, DINKO; SLIVEČKO, MIHAEL. 2010. Govor Beničanaca. *Hrvatistika* 4. 186–194.
- PETROVIĆ, BERNARDINA. 2002. Govori slavonskog dijalekta u vinkovačkome kraju. *Godišnjak za kulturu, umjetnost i društvena pitanja* 20. 11–32.
- PETROVIĆ, BERNARDINA. 2004. Leksičke osobitosti mjesnih govora slavonskoga dijalekta u vinkovačkome kraju. *Šokačka rič 1: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 65–81.
- PETROVIĆ, BERNARDINA. 2008. Slavonski dijalekt u udžbenicima hrvatskog jezika i književnosti. *Hrvatski: Časopis za teoriju i praksu nastave hrvatskoga jezika, književnosti, govornoga i pismenoga izražavanja te medijske kulture* 7, 2. 173–184.
- PETROVIĆ, BERNARDINA. 2011. Leksik slavonskoga dijalekta u recepciji zagrebačkih studenata kroatistike. *Šokačka rič 8: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 315–332.
- PILJ TOMIĆ, MARINA. 2009. Slavonski dijalekt u stvaralaštvu Vlaste Markasović. *Šokačka rič 6: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 373–394.

- PILJ TOMIĆ, MARINA. 2011. Neke jezične značajke djela „Satir obraćen” slavonskog franjevca Đure Rapića. *Šokačka rič 8: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 209–236.
- PRANJKOVIĆ, IVO. 2001. *Sintaktička problematika u radovima Stjepana Ivšića. Druga hrvatska skladnja: sintaktičke rasprave*. Hrvatska sveučilišna naklada. Zagreb. 121–129.
- PREDOJEVIĆ, ŽELJKO. 2013. Tradicijski leksik u usmenoj književnosti Šokaca južne Baranje prema rukopisnoj ostavštini Stjepana Stepanova. *Slavonski dijalektolozi: Šokačka rič 10, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 165–178.
- PREDOJEVIĆ, ŽELJKO. 2014. Tradicijski ojkonimi iz južne Baranje. *Slavonski dijalekt i leksikografija: Šokačka rič 11, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 345–362.
- REZO, VLADIMIRA. 2008. Slavonski dijalekt u šokačkom ciklusu Mare Švel Gamiršek. *Šokačka rič 5: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 289–300.
- SEKEREŠ, STJEPAN. 1966. Govor našičkog kraja. *HDZ 2*. 209–301.
- SEKEREŠ, STJEPAN. 1975. Štokavština Donje Podravine: II. dio. *Zbornik za filologiju i lingvistiku* 18/1. Novi Sad. 187–221.
- SILAĐI, EVA. 2008. *Gori lampa u mome kiljeru*. Ogranak Matice hrvatske u Vinkovcima. Vinkovci.
- SILAĐI, EVA; ŠARČEVIĆ, KATA; VALEŃIĆ, ANICA. 2010. *Od mladosti ništa lipše nije*. Ogranak Matice hrvatske u Vinkovcima. Vinkovci.
- STOLAC, DIJANA; HOLJEVAC, SANJA. 2003. Metodološka načela za proučavanje dijalekatske sintakse. *HDZ 12*. Zagreb. 137–149.
- UŽAREVIĆ, JOSIP. 2011. Posavski akut u sklonidbi imenica. Gundinački govor. *Šokačka rič 8: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 7–55.
- UŽAREVIĆ, JOSIP. 2013. Posavski akut u glagolskome sustavu (Gundinački govor). *Slavonski dijalektolozi: Šokačka rič 10, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Ani-

- ca. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 219–279.
- UŽAREVIĆ, JOSIP. 2014. Povijest istraživanja neoakuta (Od Ivšića do Kašića). *Slavonski dijalekt i leksikografija: Šokačka rič 11, zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 53–112.
- VIDAKOVIĆ, ZORISLAV. 2010. *Šokački divani*. Ogranak Matice hrvatske Bizovac. Bizovac.
- VULIĆ, SANJA. 2004. O štokavskim govorima Hrvata u mađarskom dijelu Podravine. *Šokačka rič 1: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 101–116.
- VULIĆ, SANJA. 2006. Grga Andrin i hrvatska štokavska dijalekatna književnost. *Šokačka rič 3: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 103–113.
- VULIĆ, SANJA. 2007. Slavonski dijalekt u zapisima Balinta Vujkova. *Šokačka rič 4: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 221–229.
- VULIĆ, SANJA. 2008. Šokački idiom Sonte u tekstovima Ruže Silađev. *Šokačka rič 5: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 301–326.
- VULIĆ, SANJA. 2009. Govor šokačkih Hrvata u Rekašu u Rumunjskoj od sredine 20. do početka 21. stoljeća. *Međunarodni interdisciplinarni znanstveni skup Croatica Austro-Hungarica*. Ur. Cvikić, Sandra. Hrvatski povijesni institut u Beču. Beč. 24–25.
- VULIĆ, SANJA. 2015. Hrvatski dijalekti i mjesni govori u nastavi. *Nestandardni hrvatski jezik prema standardnom hrvatskom jeziku: zbornik radova*. Ur. Suvala, Anđa; Pandžić, Jasna. Agencija za odgoj i obrazovanje. Zagreb. 64–67.
- ZNIKA, MARIJA. 1996. Leksik govora Donje Podravine u Ivšićevu opisu i danas. *Stjepan Ivšić i hrvatski jezik*. Ur. Finka, Božidar. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Matica hrvatska, Ogranak Orahovica. 177–185.
- ZNIKA, MARIJA. 2004. Obiteljski nadimci i mikrotoponimi u Podravskim Podgajcima. *Šokačka rič 1: zbornik radova Znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem Slavonski dijalekt*. Ur. Bilić, Anica. Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci. 117–128.

- ZNIKA, MARIJA. 2006. Benešićev i Sekerešov opis govora iločkih Hrvata. *Zbornik: Dani Julija Benešića* 2. Ur. Batorović, Mato; Samardžija, Marko. Muzej grada Iloka. Ilok. 157–167.
- ZNIKA, MARIJA. 2007. Štokavština donje Podravine danas. *Bizovačko narječje*. Ur. Đaniš, Vjekoslav. Matica hrvatska, Ogranak Bizovac. Bizovac. 217–222.
- ZNIKA, MARIJA. 2008. Stjepan Sekereš. *Zbornik: Dani Julija Benešića* 3. 261–272.
- ZNIKA, MARIJA. 2010. *Podgajački zvon. Leksikografsko-etnografski prinosi iz donje Podravine*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.
- ZNIKA, MARIJA. 2014. Bratoljub Klaić i štokavština donje Podravine. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 40, 2. 521–530.
- ŽARKOVIĆ, ILIJA. 2009. *Zaboravljeni rječnik – govor golubinačkog kraja*. Zavid za kulturu vojvođanskih Hrvata. Subotica.

Slavonian dialect in theory and practice today

Abstract

The paper discusses the status of Slavonian dialect at the beginning of the 21st century, in the period from 2000 to 2015 in theory and practice. The theory encompasses bibliography of papers focusing on Slavonian dialect, and the practice deals with the activities used for teaching and promoting the dialect. While forming the viewpoint on the Slavonian dialect, taking care of what will remain for the younger generations, we have to keep in mind the diversity of regional and local speeches, as well as add the sociolinguistic, the cultural and the identity to the scientific view – that is the only way to consider the local language a constituent part of national and regional identity. A separate part of the paper consists of bibliographical units list for the period from 2000 to 2015 that can be a starting point for the complete bibliography of works on Slavonian dialect.

Key words: Slavonian dialect, language planning, language politics, 21st century

Ključne riječi: slavonski dijalekt, jezično planiranje, jezična politika, 21. st.